

Творчае заданне. Уявіце сябе экскурсаводам у касмічнай зале музея. Пра што б вы расказалі наведвальнікам касмічнай залы музея? На што звярнулі б увагу экскурсантаў і чаму?

ЗАГАДКІ

На полі Ярох рассыпаў гарох,
стала світаць — няма чаго збіраць.

зіро
на
бе
не

на
о
у
с

Цёплае, ласкавае,
Свеціць, ажыўляе.
На сябе глядзець
Нам не дазваляе.
Міхась Пазнякоў.

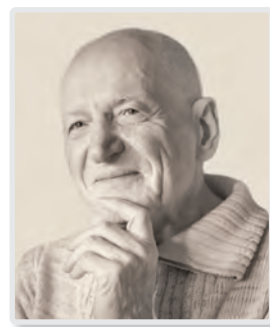
Да зорак

*Кастусь Цвірка
(Скарочана)*

1

З дзецьмі сёння, хоць і лета,
На дварэ я не гуляў:
Я ракету, я ракету
На паперы маляваў...

Я сядзеў і воч адвесці
Ад яе не мог ніяк.
Колькі тон у ёй — сто, дзвесце?
Мо туды залез бы я...

Знікла некуды папера...
Бачу ўжо ракетадром...
Я ў ракету раптам дзверы
Адчыніў, зайшоў, бы ў дом...

Сеў я ў крэсла, перад пультам,
Зняў з кручка, надзеў скафандр.
Пульт аж ззяе.
І адкуль там
Столькі кнопак?
І — экран!

Цісну во на кнопку гэту,
І — на дзіва мне — ураз
Здрыганулася ракета!
Міг, і ўжо —
Хто марыў з нас? —
Паляцела проста ў зоры —
Толькі хвост агняны ўслед!
У нязнаныя прасторы,
У расчынены Сусвет!

2

Як цудоўна! У нябёсы
Я імчу!
Свет бясконцы, свет дзівосны
Уваччу!..

Мне даўно было ахвота
Хоць зірнуць,
Што за людзі ці істоты
Там живуць...

Цісну ўжо ў апаратуры
Я на рычажок
І кірую на Меркурый,
Што мігціць здалёк.

Бліжай, бліжай, і між зорак
Выплыў дзіўны шар!
Вунь відаць на ім узгорак,
Дол, нізіна, яр!

Толькі там усё ж суняцца
Я не мог ані:
Мне было ўжо не схавацца
Ад гарачыні...

Нібы светлы шар у шэрай
Павалоцы хмар,
Паўз мяне прайшла Венера —
Зорка нашых мар.

А пасля, бы нажалёны
На кавадле дыск,
Паказаўся Марс чырвоны
З зорнай чарады.

Бачу кратары і горы,
Нават снегу бель.
А вунь плешчацца і мора
Сярод тых зямель!

Пасярод — нібы каналы
Нехта пралажыў!
Мо на тых пясках, між скалаў
Хто жыве ці жыў?..

Там, удалечы, — што гэта
Дзіўнае блішчыць?
Велізарная планета
У космасе вісіць!

За Зямлю на вельмі многа
Большая яна —
Хоць ад нас ля Казярога
Ледзь яна відна.

Скрозь аблокi, мне здалося,
Бліскаюць на ёй
Рыжаватыя палосы
З нейкай жаўцізнай.

А, дык гэта ж сам Юпітэр,
Мала знаны нам!
А палосы — то мо жыта
Хто пасеяў там?..

Ну, а гэта паказаўся
Што вунь там за шар —
Кольцамі падпаясаўся
У павалоцы хмар?

То ж Сатурн! Планета гэта
Нам усім здалёк
Жоўтай зорачкай з Сусвету
Ззяе між аблок...

Доўга я імчаў Сусветам
І — бо так хацеў —
На нязнаную планету
Раптам заляцеў...

І вачам маім адкрыўся
Новы свет наўкол.
Там пад сонцамі іскрыўся
Невядомы дол.

Так, пад сонцамі, бо ззяла
Сонцаў тых аж тры!
І з іх кожнае гуляла
Хораша ўгары!

А пад імі ў даліне
Раптам усплылі
У нязвычайнай зеляніне
Хаткі... Ці вуллі?

Падышоў бліжэй —
Так, гэта
Хаткі сапраўды.
Вокны, дзверы...
Двор між кветак,
І наўкол — сады!

Ды ўсё гэткае малое!
З казкі мо якой?
Толькі раптам — што такое?
З хаткі вунь адной

Выйшлі, жвавья,
жывья —
Не маніў мой зрок —
Чалавечкі два малыя:
Кожны з кулачок!

І мяне тут нечакана
Угледзелі — ды ў крык!
Быў для іх я веліканам,
Што адкульсьці ўзнік!..

Хутка з карлікамі тымі
Я пасябраваў.
Каля гор і рэчак з імі
Кожны дзень гуляў.

А калі ўжо нагуляўся
Між малых сяброў,
Я ляцець назад сабраўся,
На Зямлю, дамоў.

Кожны з карлікаў прасіўся,
Каб і іх я ўзяў,
Каб Зямлю, яе дамы ўсе
Ім я паказаў.

Пасадзіў іх я ў ракету:
На Зямлю — маршрут!
Рычажок крануў во гэты
І... прачнуўся тут!

Так, быў гэта
Толькі сон.
А мо й спраўдзіцца
Ён?

1. Які занятак героя твора паслужыў прычынай яго ўяўнага палёту ў космас?
2. Што цікавага і займальнага ўбачыў юны касманаўт у час палёту на ракеце? Як паэт апісвае знешні выгляд Меркурыя, Венеры, Марса, Юпітэра і Сатурна? Прачытайце адпаведныя радкі з твора. Знайдзіце выявы гэтых планет на малюнку (с. 107).
3. Дакажыце, што аўтар гэтага верша — вялікі фантазёр і майстар сюжэта на касмічную тэму.

4. Якія незвычайныя малюнкi прадстаюць у вашым уяўленні падчас чытання ўрыўка пра «нязнаную планету»? Апішыце іх.
5. Як герой-апавядальнік аднёсся да іншапланецян і іх просьбы? Як гэты ўчынак характарызуе хлопчыка?
6. Вызначце асноўную думку гэтага верша:
 - а) расказаць дзецям пра незвычайную сустрэчу з іншапланецянамі;
 - б) зацікавіць касмічнай тэмай;
 - в) развіваць фантазію;
 - г) данесці да свядомасці чытачоў, што планеты ўсе цікавыя, але Зямля найдаражэйшая, яе патрэбна берагчы.
7. Якія пачуцці выклікаў у вас гэты верш? Прачытайце яго яшчэ раз, услухайцеся ў яго гучанне, пастарайцеся захаваць казачна-апавядальную інтанацыю.

Творчае заданне. Уявіце, што да вас у гасці завіталі іншапланецяне. Што б вы ім расказалі, каб захапіць прыгажосцю Зямлі і нашай Беларусі?

 12 красавіка 1961 года савецкі касманаўт Юрый Гагарын на касмічным караблі «Усход-1» упершыню ў свеце здзейсніў палёт вакол планеты Зямля. З таго часу менавіта ў гэты дзень штогод адзначаюць Дзень касманаўтыкі.

ЗАГАДКА

На полі цёмным і бясконцым
Гарох бялюткі ззяе.
А цемру як разгоніць сонца,
Тады гарох знікае.

Міхась Пазнякоў.

Свідраваць — рабіць свёрдлам адтуліны ў чым-небудзь.
Зэдлік (*разм.*) — невялікая пераносная лаўка, услончык.
(Ісці на) **дыбачках** — *тут*: падняцца з дапамогай пальцаў ног.

Калючык і космас

Алена Мясла

Ці спрабаваў хто з вас уявіць бяс-
концасць? Задача складаная. Вось хоць
бы ў вожыка Калючыка запытайцеся.
Праз бясконцасць ён нават спакой
страціў. Не спіць уначы, з боку на бок
варочаецца.

— Як так, — думае Калючык, — каб у космасу
канца-краю не было? Лес і поле свой край маюць,
у рэчкі і возера — берагі... А тут — бясконцасць.
Ці такое магчыма?

Выйшаў Калючык на двор. Стаў на ганку і ўзіраец-
ца ў начное неба. А зоркі высыпалі буйныя — вісяць
над галавой, нібы белы наліў на яблынях. Шмат іх,
мігцяць, і праз гэта Калючыку ажно страшна робіцца.

